

بررسی تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی با تعدیل‌کنندگی سلامت اجتماعی

علی اکبر مجدی^۱
سید احمد میرمحمدتبار^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۴/۳۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۶/۴

هدف از تحقیق حاضر، بررسی تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی با تعدیل‌کنندگی سلامت اجتماعی می‌باشد. پژوهش حاضر به صورت پیمایشی و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی و بهره‌گیری از پرسش‌نامه محقق‌ساخته صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد (۲۳۰۰۰ نفر) تشکیل می‌دادند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۴۰۳ نفر برآورد شد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که میانگین مشارکت ورزشی در پاسخگویان ۱۶۸ دقیقه در هفته می‌باشد. همچنین، میانگین نشاط اجتماعی ۶۵/۶ است که این میانگین در حد متوسط قرار دارد. بین میانگین مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی بر حسب جنسیت تفاوت معناداری وجود دارد، ولی نشاط اجتماعی بر حسب جنسیت دارای تفاوت معنادار نمی‌باشد. بیشترین تاثیر بر نشاط اجتماعی به ترتیب مربوط به متغیرهای سلامت اجتماعی (ضریب بتا=۰/۱۵) و مشارکت ورزشی (ضریب بتا=۰/۱۳) می‌باشد، در حالی که متغیر مشارکت ورزشی بر سلامت اجتماعی تاثیر معناداری نداشت.

واژگان کلیدی: نشاط اجتماعی، مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی

۱. استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Majdi@um.ac.ir
۲. دکترای جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

مقدمه

شادی و نشاط، یکی از ضروری‌ترین خواسته‌های فطری و نیازهای روانی انسان به شمار می‌رود و به دلیل تأثیرات عمده بر سالم‌سازی و بهسازی جامعه، مدت مدیدی است ذهن آدمیان را به خود مشغول کرده است؛ به طوری که امروزه بسیاری از ملل به نوعی درصدد ایجاد یک جامعه سالم و بانشاط هستند، زیرا به نظر می‌رسد احساس شادی از یک سو انسان‌ها را برای زندگی بهتر و بازدهی بیشتر آماده می‌کند و از سوی دیگر، به دلیل ویژگی مسری بودن آن، بستگی‌های فرد را با محیط گسترش می‌بخشد. مادامی که شهروندان احساس شادی کنند، در خدمت به شهر و افراد جامعه اهتمام بیشتری می‌ورزند. از این منظر، نقش شادی و نشاط در زندگی افراد به حدی زیاد است که متفکران اجتماعی بر این نکته تأکید می‌ورزند «ثروتمندترین کشور، کشوری است که بیشترین افراد شاداب را زیر بال خود داشته باشد» (فرجی و خادمیان، ۱۳۹۲: ۸۹).

آرگیل^۱ (۲۰۰۱) در تعریف خود از نشاط بیان می‌کند که این مفهوم شامل سه جزء است: ۱) حالت خوشحالی یا سرور (هیجانان مثبت)؛ ۲) راضی بودن از زندگی؛ ۳) فقدان افسردگی و اضطراب (عواطف منفی) (به نقل از هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۹: ۳۹). به اعتقاد وینهون^۲، شادکامی ارزیابی کلی و ذهنی فرد از زندگی خود است که نشان می‌دهد زندگی مطلوب را در چه می‌بیند، این زندگی چگونه انتظاراتش را برطرف می‌کند، و غیره. در واقع، «ارزیابی فرد از مطلوبیت کیفیت کل زندگی» همان شادکامی است (وینهون، ۱۹۹۸: ۲۳۳). نشاط از منظر اجتماعی، عضوی از خانواده و چهارچوب مفهومی کیفیات زندگی، رضامندی اجتماعی، امنیت اجتماعی، سلامت اجتماعی، رفتارهای جمعی و فراغت است. این مفاهیم به نوعی متناظر با نشاط و شادمانی هستند. همچنین، نشاط اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین و مؤثرترین شاخص‌های اجتماعی در گسترش احساس رضایت عمومی از زندگی، بسط تعاملات اجتماعی سازنده، رشد اعتماد عمومی و مشارکت همه جانبه اجتماعی به شمار می‌رود. (شریف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶۰)

در واقع باید بیان کرد که اگر جامعه‌ای می‌خواهد پیشرفت کند و به آرمان‌های انسانی خود برسد، لازمه آن داشتن شهروندانی با نشاط و شاداب است و زمانی می‌توان به کمال نشاط اجتماعی رسید که تمامی آحاد مردم با نشاط و شاداب باشند. با جامعه شاداب و با نشاط می‌توان به اهداف مهم در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی دست یافت و تصمیم‌گیران جامعه همواره می‌توانند از آن به عنوان یک فرصت بهینه استفاده نمایند. در همین راستا و به واسطه اهمیت موضوع و تاثیر این مسئله در موفقیت برنامه‌های کلان توسعه پایدار، بند ب ماده ۹۷ برنامه چهارم توسعه به صراحت دولت را مکلف کرده است تا به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی نسبت به تهیه طرح جامعی برای بسط و گسترش روحیه نشاط، شادابی، امیدواری، اعتماد اجتماعی و تعمیق ارزش‌های دینی و هنجارهای اجتماعی اقدام نماید. (گلابی و اخشی، ۱۳۹۴: ۱۴۰)

بررسی نشاط اجتماعی زمانی مهم و ضروری تلقی می‌شود که بدانیم وضعیت کلی نشاط در جامعه ایران مناسب نیست و این ادعا مبتنی بر آمارهای جهانی شادی و نشاط است. یکی از مهم‌ترین این گزارش‌ها،

1. Argyle
2. Veenhoveen

گزارش نشاط سازمان ملل متحد^۱ (۲۰۱۸) است که داده‌های سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ از ۱۵۶ کشور جهان با شاخص‌های اقتصاد، کارآفرینی و فرصت‌ها، درک از فساد، بخشندگی، سلامت، اطمینان و امنیت و آزادی‌های فردی جمع‌آوری شد. براساس نتایج این گزارش، نمره نشاط در ایران با ۴/۷ در رتبه ۱۰۶ قرار دارد. از این رو، جامعه ایران بین کشورهای با چهار رده نشاط (رده بالا، بالاتر از میانگین، پایین‌تر از میانگین و رده پایین) در دسته کشورهای «پایین‌تر از میانگین» قرار می‌گیرد. نکته نگران‌کننده‌تر در این گزارش این است که در بررسی روند نشاط طی ۱۵ سال گذشته (از سال ۲۰۰۳ تا سال ۲۰۱۸)، نمره نشاط در ایران کاهش پیدا کرده است. (هلیول^۲ و همکاران، ۲۰۱۸) بنابراین با توجه به روند نزولی نشاط در ایران طی سال‌های اخیر، سیاستگذاران درصدد تلاش برای ارتقای نشاط اجتماعی از طریق تاکید بر عوامل موثر بر آن هستند که مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی از عوامل مهم در این زمینه می‌باشند.

داناورد^۳ و همکاران (۲۰۱۸) بیان می‌کنند که ورزش و مشارکت ورزشی یک ابزار سیاستی برای بهبود کیفیت زندگی است. اسکالی^۴ و همکاران (۲۰۰۰) مدعی‌اند که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، یک نوع فعالیت جسمانی است که می‌تواند به کاهش هزینه‌های درمانی برای بیماری‌هایی مثل چاقی، فشار خون، دیابت، ناراحتی‌های قلبی و عروقی کمک کند. گزارش سازمان بهداشت جهانی^۵ (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی با افزایش فوائد روحی و روانی منجر به کاهش استرس و افسردگی می‌شود. همچنین نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که مشارکت ورزشی منجر به کاهش هزینه‌های درمانی (داناورد و راسکیوت^۶، ۲۰۱۱) و کاهش نرخ جرم در جامعه (نیکولاس^۷، ۲۰۰۷) می‌شود.

درباره چگونگی تاثیرگذاری مشارکت ورزشی بر نشاط باید گفت که شرکت در فعالیت‌های ورزشی منجر به سلامتی اجتماعی، روانی و جسمانی می‌شود. ورزش به بهبود وضعیت جسمانی و شکل بدن، رقابت اجتماعی، منبع کنترل، موفقیت شغلی و تحصیلی، دستیابی به اهداف ورزشی و قدرت رهبری گروه می‌انجامد. (تالیافرو^۸ و همکاران، ۲۰۱۰) از نظر کورت باتلر و هاگوون^۹ (۲۰۱۱) افزایش مهارت‌های مختلف در جریان مشارکت ورزشی باعث افزایش رفتارهای اجتماعی و سلامت افراد می‌شود. از نظر آنها مشارکت ورزشی می‌تواند به عنوان یک عامل محافظتی عمل کند و افراد را در برابر مشکلات و بیماری‌ها مصون بدارد. هوانگ و هامفریز^{۱۰} (۲۰۱۰) مدعی‌اند که مشارکت ورزشی باعث سلامتی می‌شود و سلامتی هم عامل مهمی در داشتن زندگی با نشاط است. همچنین مشارکت ورزشی فرصت‌هایی برای جامعه‌پذیری فراهم و به توسعه مهارت‌های ارتباطی و همکاری جویانه کمک می‌کند که همگی اینها منجر به یک زندگی شاد می‌شود. بنابراین می‌توان

1. UN World Happiness Report

2. Helliwell

3. Downward

4. Scully

5. WHO World Health Day

6. Rasciute

7. Nicholls

8. Taliaferro

9. Kort-Butler & Hagewen

10. Huang and Humphreys

گفت که مشارکت ورزشی با تاثیرگذاری بر سلامت افراد، هم نشاط کوتاه مدت و هم بلندمدت تولید می نماید. با توجه به اهمیت موضوع نشاط در جامعه و تاثیرگذاری متغیرهای مهمی مثل مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی، در این تحقیق به بررسی تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی با تعدیل‌کنندگی سلامت اجتماعی در دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد پرداخته می شود.

پیشینه پژوهش

تحقیقات مختلفی حکایت از تاثیرگذاری مشارکت ورزشی و سلامت بر نشاط اجتماعی دارد. در ادامه به برخی از این تحقیقات اشاره می شود.

خدادادی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با هدف بررسی روابط بین مشارکت ورزشی، نشاط و شادابی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر دوره متوسطه اول شهرستان بناب انجام دادند. نتایج تحقیق نشان داد همبستگی معناداری بین مشارکت ورزشی با شادی و نشاط وجود دارد. همچنین مشارکت ورزشی با ضریب ۵۲ درصد توانایی پیش بینی شادی و نشاط دانش آموزان را دارد. همچنین گلابی و اخشی (۱۳۹۴) در تحقیقی به بررسی رابطه بین مشارکت اجتماعی و نشاط اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل پرداخته اند. نتایج تحقیق نشان می داد که میزان نشاط اجتماعی با مشارکت اجتماعی دارای همبستگی مستقیم معنی دار بود، ولی مشارکت و نشاط اجتماعی براساس جنس و وضعیت تأهل دانشجویان معنی دار نبودند. آرگیل و مارتین (۱۹۹۱) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که تمرین و ورزش، یکی از عوامل شادی و نشاط است. نتایج تحقیق سیکسن میهالی و وانگ^۱ (۱۹۹۱) هم نشان می دهد که نوجوانان آمریکایی و ایتالیایی که بیشتر مشغول ورزش و بازی هستند، میزان نشاط بالاتری هم دارند. فاکس^۲ (۱۹۹۹) به این نتیجه رسید که تمرین های بدنی از طریق بهبود عزت نفس به درمان افسردگی و استرس کمک می کند و با این درمان، فرد احساس نشاط بیشتری خواهد داشت. فارست و مک هال^۳ (۲۰۰۹) با تحلیل ثانویه بر روی داده های «فرهنگ، فراغت و ورزش»^۴ در بریتانیا نشان دادند افرادی که مشارکت ورزشی بیشتری دارند، میانگین نشاط اجتماعی بالاتری را گزارش کرده اند. نتایج تحقیقات دیگر مثل دولان^۵ و همکاران (۲۰۰۹)، هوانگ و هامفریز (۲۰۱۰)، دانوارد و راسکیوت (۲۰۱۱)، داوینوراد و داوسون (۲۰۱۵) و دانوارد و همکاران (۲۰۱۸) هم حکایت از تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی دارد. همچنین، تحقیقاتی مثل خوش کنش و کشاورز (۱۳۸۷)، فلاوندی و همکاران (۱۳۹۰)، بخارایی و همکاران (۱۳۹۴)، منصوری مرادیان و همکاران (۱۳۹۷)، لچنر^۶ (۲۰۰۹)، هامفریز و همکاران (۲۰۱۴) و سارما^۷ و همکاران (۲۰۱۵) نشان می دهد که سلامت بر نشاط اجتماعی افراد تاثیرگذار است.

1. Csikszentmihalyi and Wong
2. Fox
3. Forrest and McHale
4. Culture, Leisure and Sport
5. Dolan
6. Lechner
7. Sarma

به طور کلی، نتایج پژوهش‌ها نشان داده که متغیر مشارکت ورزشی، تاثیر مثبت و قابل توجهی بر نشاط اجتماعی در جوامع آماری مورد بررسی دارد و این نکته در ضریب تبیین متغیرهای نشاط قابل مشاهده است. در این بین، متغیر سلامت اجتماعی هم نقش تعدیل‌کنندگی دارد؛ به طوری که از مشارکت ورزشی تاثیر می‌پذیرد و بر نشاط اجتماعی تاثیر می‌گذارد.

چارچوب نظری پژوهش

در این تحقیق از نظریات دورکیم^۱ پیرامون چگونگی تاثیر مشارکت بر نشاط اجتماعی و وینهون (۱۹۹۵) درباره تاثیر سلامت بر نشاط استفاده شده است.

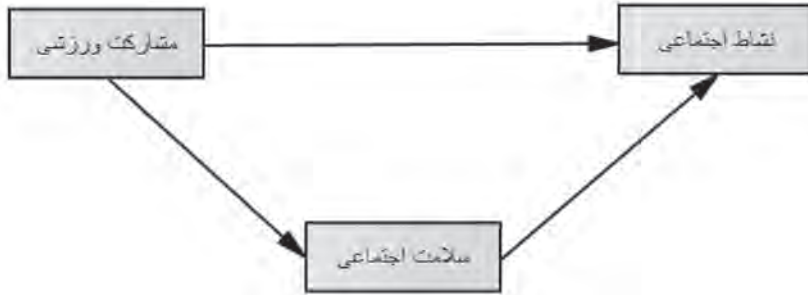
دورکیم (۱۹۹۰) در کتاب «تقسیم اجتماعی کار» بیان می‌کند که انجام فعالیت‌های دسته‌جمعی مثل مناسک دینی باعث ایجاد همبستگی و انسجام اجتماعی می‌شود. نکته مهم برای دورکیم این است که افراد گرد هم می‌آیند، احساسات مشترکی را تجربه می‌کنند و به شکل یک کنش جمعی آن را بیان می‌دارند. بنابراین کنش جمعی مهم است و مهم نیست که به چه منظوری انجام می‌شود. پس دورکیم کارکرد فعالیت‌های جمعی مثل مناسک مذهبی را در قالب کنش جمعی و در نتیجه همبستگی و انسجام اجتماعی تبیین می‌کند. بدین ترتیب، شاید بتوان صور دیگر پدیده‌های اجتماعی را که به کنش جمعی منجر می‌شوند، عامل انسجام اجتماعی تلقی کرد. (خورشیدی، ۱۳۹۳: ۶) مشارکت در فعالیت‌های ورزشی را هم می‌توان یکی از موارد مهم از این نوع دانست. این فعالیت‌ها معمولاً به صورت گروهی برگزار می‌شوند. تعدادی از افراد گرد هم می‌آیند و با تمسک به یک موضوع خاص، به تبادل احساسات و عواطف نسبت به هم می‌پردازند. این فعالیت‌ها برای خود قاعده‌مندی‌ها و روش‌های خاص دارند. از این نظر، بین مشارکت ورزشی و مناسک دینی نوعی همانندی وجود دارد؛ بدین معنی که در هر دو پدیده، عنصر قاعده‌مندی و روشمندی وجود دارد و برگزاری آن فاقد نظم و مقررات نیست، اما مشارکت فعالیت‌های ورزشی برخلاف مناسک دینی که از تقدس برخوردارند و کمتر تغییرپذیرند، آسان‌تر با شرایط، مقتضیات و نیازهای زندگی افراد سازگار می‌شوند. از سوی دیگر، فعالیت‌های ورزشی، ضمن اینکه به کنش جمعی می‌انجامد، شادابی، کاهش تنش‌های عاطفی، رفع تیرگی روابط بین افراد و کاهش کشمکش‌های اجتماعی را به همراه دارد. ر واقع، دورکیم معتقد است که از طریق روابط متقابل، صمیمیت و احساس مشترک، تعهد و نشاط ایجاد می‌شود. (ربانی و همکاران، ۱۳۸۸)

درباره تاثیر سلامتی بر نشاط هم می‌توان به نظریه وینهون (۱۹۹۵) اشاره کرد. او نشاط را در سطح کلان به کیفیت جامعه و عواملی مانند سلامتی، عدالت و آزادی وابسته می‌داند و از این رو، معتقد است سیاست اجتماعی می‌تواند ارتقادهنده این شرایط باشد. در سطح میانی، نشاط وابسته به کیفیت‌های نهادی مانند استقلال در کار یا مراقبت‌های نهادی است. اصلاح سازمانی می‌تواند برخی نهادها را بهبود بخشد و در سطح خرد، نشاط وابسته به توانایی‌های شخصی مانند کارآمدی، استقلال و مهارت‌های اجتماعی است. تحصیلات و درمان نیز می‌تواند ارتقادهنده مهارت‌های مذکور باشد.

به طور کلی می‌توان گفت که مشارکت ورزشی می‌تواند هم به طور مستقیم بر نشاط اجتماعی تاثیر بگذارد و

1. Durkheim

هم از طریق تاثیر بر متغیر سلامت این تاثیرگذاری را داشته باشد. بنابراین می‌توان با توجه به نظریات دورکیم و وینهوون و پیشینه تحقیق مدل زیر را ارائه کرد:

شکل ۱: مدل تحقیق

با توجه به مرور پیشینه و مدل تحقیق، می‌توان فرضیاتی به شرح زیر مطرح کرد:

- مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی تاثیر دارد.
- سلامت اجتماعی بر نشاط اجتماعی اثرگذار است.
- مشارکت ورزشی بر سلامت اجتماعی تاثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کمی و به روش پیمایش انجام شده است. برای گردآوری اطلاعات، از تکنیک پرسشنامه محقق ساخته بهره گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۷ می‌باشند که بر اساس اطلاعات معاونت آموزشی دانشگاه حدود ۲۳۰۰۰ نفر بودند. حجم نمونه با فرمول کوکران با لحاظ پارامتر ۵۰ درصد، سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد، ۳۷۷ نفر برآورد شد که برای اطمینان از نتایج و تخصیص بهتر به طبقات نمونه‌گیری (دانشکده‌ها)، ۴۰۳ پرسش‌نامه تکمیل شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با توجه به تنوع رشته‌ها و دانشکده‌ها، شیوه نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی متناسب با حجم استفاده شده است. داده‌های تحقیق با نرم‌افزار Spss و Amos تحلیل شدند.

تعریف عملیاتی مفاهیم پژوهش

نشاط اجتماعی

همان‌طور که گفته شد از نظر وینهوون (۱۹۹۵) شادکامی، ارزیابی کلی و ذهنی فرد از زندگی خود است که نشان می‌دهد زندگی مطلوب را در چه می‌بیند، این زندگی چگونه انتظاراتش را برطرف می‌کند و غیره. در واقع، «ارزیابی فرد از مطلوبیت کیفیت کل زندگی» همان شادکامی است. برای عملیاتی کردن این مفهوم، از

پرسشنامه ۲۹ سوالی آکسفورد استفاده شد. برخی از این سوالات عبارت اند از: «من بی نهایت شاد هستم»، «من از زندگی راضی هستم»، «احساس می‌کنم زندگی سرشار از پاداش است»، «از آنچه هستم شادمانم»، «احساس می‌کنم روی تمام رویدادهای زندگی کنترل دارم» و «من به زندگی عشق می‌ورزم». این سوالات در طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق قرار دارند.

سلامت اجتماعی

سلامت اجتماعی، عبارت است از: ارزیابی و شناخت فرد از چگونگی عملکردش در اجتماع و کیفیت روابطش با افراد دیگر، نزدیکان و گروه‌های اجتماعی که وی عضوی از آنهاست. (بخارایی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۲) در این تحقیق برای سنجش این متغیر، از ۲۰ سوال مثل «جامعه مکانی مفید و پر بار برای افراد است»، «پیشرفت اجتماعی مفهومی ندارد»، «جامعه دائماً در حال تغییر است» و «دنیا امروزه مکانی بهتری برای زندگی هر فرد است» استفاده شد. این سوالات در طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق قرار دارند.

مشارکت ورزشی

منظور از این متغیر، هر نوع فعالیت بدنی و ورزش کردن به صورت گروهی و انفرادی می‌باشد. این مفهوم با ۸ سوال در این تحقیق سنجیده شد؛ بدین صورت که از افراد پرسیده شد هر کدام از این ورزش‌ها (فوتبال، تنیس، فوتسال، تنیس روی میز، بدمینتون، والیبال، شنا و بدنسازی) را چند دقیقه در هفته انجام می‌دهید. این سوالات به صورت فاصله‌ای سنجیده شدند؛ بدین صورت که میزان دقیقه‌های انواع ورزش در هفته را یادداشت می‌کردند.

اعتبار و قابلیت اعتماد ابزار پژوهش

در پژوهش حاضر جهت تأمین اعتبار طیف‌های به کار رفته در سنجش متغیرها، از اعتبار محتوایی و هم‌چنین اعتبار صوری استفاده شده است؛ بدین صورت که هر متغیر با استفاده از تعاریف نظری موجود و سازه‌های نظری به صورت یک سازه عملیاتی مفهوم‌بندی شده است. (اعتبار محتوایی) همچنین پرسشنامه پس از طراحی، توسط دو نفر از اساتید جامعه‌شناسی مورد تأیید قرار گرفته است. (اعتبار صوری) همچنین برای سنجش میزان قابلیت اعتماد پرسشنامه، از آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تمام متغیرها، به غیر از مشارکت ورزشی، میزان آلفا بیش از ۰/۷ به دست آمد. (مطابق جدول ۱) دلیل این کار به ماهیت متغیر مشارکت ورزشی برمی‌گردد. سوالات متغیر مشارکت ورزشی از نوع گویه نیستند، بلکه سوالات واقعی هستند که میزان ورزش کردن پاسخگویان را می‌سنجند و نیازی به بررسی آن با آلفای کرونباخ نیست.

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ برای متغیرهای پرسشنامه

متغیر	تعداد سوال	آلفای کرونباخ
نشاط اجتماعی	۲۹	۰٫۸۹۹
سلامت اجتماعی	۲۰	۰٫۷۱۵

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ۵۶ درصد از پاسخ‌گویان زن و ۴۴ درصد آنها مرد هستند. همچنین، ۶۷/۶ درصد آنها در مقطع کارشناسی، ۲۴/۹ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۷/۵ درصد در مقطع دکتری تخصصی یا حرفه‌ای مشغول به تحصیلی می‌باشند. ۷۸/۵ درصد افراد حاضر در تحقیق متاهل و ۲۱/۵ درصد مجرد هستند. میانگین سنی پاسخ‌گویان هم حدود ۲۳/۴ سال می‌باشد.

جدول ۲، میانگین متغیر مشارکت ورزشی در هفته را بر حسب دقیقه نشان می‌دهد. میانگین متغیر مشارکت ورزشی حدود ۱۶۸ دقیقه می‌باشد؛ یعنی به طور متوسط افراد حاضر در تحقیق حدود ۱۶۸ دقیقه در هفته ورزش می‌کنند. بیشترین میانگین به ورزش بدنسازی و شنا به ترتیب با ۹۹/۲ و ۷۱/۸ دقیقه اختصاص دارد. کمترین میانگین هم به بدمینتون با ۸/۶ دقیقه و سپس تنیس با ۱۷/۸ دقیقه مربوط است.

جدول ۲: میانگین متغیر مشارکت ورزشی در هفته (بر حسب دقیقه)

متغیر آماره	بدنسازي	شنا	واليبال	بدمینتون	تنیس روی میز	فوتسال	تنیس	فوتبال	مشارکت ورزشی
میانگین	۹۹/۲	۷۱/۸	۱۸/۷	۸/۶	۲۱/۵	۳۰/۶	۱۷/۸	۴۰/۹	۱۶۸/۴
انحراف استاندارد	۱۷۹/۱	۹۲/۲	۵۷/۷	۳۴/۷	۷۱/۷	۱۶۲/۲	۴۸/۶	۸۶/۲	۲۶۸/۲
تعداد	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳	۴۰۳

جدول ۳، میانگین متغیرهای نشاط اجتماعی و سلامت اجتماعی را نشان می‌دهد. مطابق نتایج این جدول، میانگین نشاط اجتماعی ۶۵/۶ می‌باشد که با توجه به نمره حداقل و حداکثر، این میانگین در حد متوسطی قرار دارد. میانگین متغیر سلامت اجتماعی ۵۴/۶ است که با توجه به حد بالا و پایین توزیع، این متغیر دارای میانگین متوسط رو به بالا می‌باشد.

جدول ۳: میانگین متغیرهای نشاط اجتماعی و سلامت اجتماعی

آماره متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	تعداد
نشاط اجتماعی	۵۶/۶	۱۳/۸	۲۷	۱۲۱	۴۰۳
سلامت اجتماعی	۵۴/۶	۷/۹	۱۹	۸۲	۴۰۳

جدول ۴، میانگین متغیرهای تحقیق بر حسب جنسیت را نشان می‌دهد. مطابق نتایج این جدول، میانگین مشارکت ورزشی مردان (۲۴۷/۸) بیشتر از این میانگین در زنان (۱۲۰/۱) می‌باشد و این تفاوت به لحاظ آماری

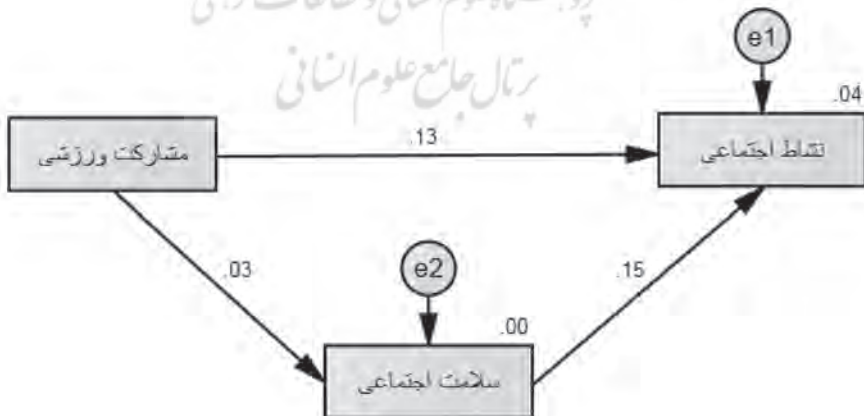
در سطح ۰/۰۲۲ معنادار می باشد. میانگین سلامت اجتماعی مردان (۵۳/۲) متفاوت از میانگین سلامت اجتماعی زنان (۵۵/۶) است و این تفاوت به لحاظ آماری معنادار است. به عبارت دیگر، می توان گفت که سلامت اجتماعی دانشجویان زن دانشگاه فردوسی از سلامت اجتماعی دانشجویان مرد این دانشگاه بیشتر است. بین میانگین نشاط اجتماعی پاسخگویان بر حسب جنسیت تفاوت معناداری مشاهده نشد.

جدول ۴: میانگین متغیرهای تحقیق بر حسب جنسیت

آماره متغیر	جنسیت	میانگین	نمره تی	سطح معناداری
مشارکت ورزشی	مرد	۲۴۷/۸	۲/۳۱	۰/۰۲۲
	زن	۱۲۰/۱		
سلامت اجتماعی	مرد	۵۳/۲	۲/۷۸	۰/۰۰۶
	زن	۵۵/۶		
نشاط اجتماعی	مرد	۶۶/۹	۱/۴۲	۰/۱۵۶
	زن	۶۴/۷		

مدل معادلات ساختاری نشاط اجتماعی

در شکل ۲، مدل معادله ساختاری نشاط اجتماعی ترسیم شده است. این مدل با استفاده از نرم افزار آموس رسم گردید. مدل های معادلات ساختاری بیشتر برای دو هدف تحلیل عامل تاییدی و بررسی تاثیر متغیرهای مستقل بر وابسته مورد استفاده قرار می گیرند. در مدل نشاط اجتماعی این تحقیق، تاثیر متغیرهای مستقل بر وابسته با ضرایب استاندارد شده مورد بررسی قرار گرفت.

شکل ۲: مدل معادلات ساختاری نشاط اجتماعی

تعدادی از مهم‌ترین معیارهای برازش و تفسیر آن‌ها و مقدارشان در مدل مفروض در ادامه آمده است. کای اسکوتر نسبی حدود $3/5$ ، نیکویی برازش^۱ حدود $0/85$ ، ریشه میانگین مربعات خطای برآورد^۲ حدود $0/079$ و شاخص برازش هنجار شده^۳ حدود $0/82$ برآورد شده‌اند. به طور کلی می‌توان گفت که عمده شاخص‌های برازش مدل قابل قبول هستند. بنابراین مدل ترسیم شده، مدلی است که می‌تواند داده‌های ما را با مدل نظری تطبیق دهد.

نتایج جدول ۵ حکایت از این دارد که متغیرهای مستقل مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی تاثیری مستقیم و معنادار بر نشاط اجتماعی دارند. مطابق نتایج این جدول، بیشترین تاثیر بر نشاط اجتماعی به ترتیب مربوط به متغیرهای سلامت اجتماعی (ضریب بتا= $0/15$) و مشارکت ورزشی (ضریب بتا= $0/13$) می‌باشند. تاثیر مثبت و معنادار حکایت از تایید فرضیات ۱ و ۲ دارد. مطابق نتایج تحقیق، مشارکت ورزشی نمی‌تواند از طریق تاثیر معنادار بر سلامت اجتماعی بر نشاط اجتماعی تاثیر بگذارد. این عدم تاثیر معنادار حکایت از رد فرضیه ۳ تحقیق دارد.

جدول ۵: ضرایب تاثیر استاندارد مدل معادلات ساختاری

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب بتا	نمره t	سطح معناداری
نشاط اجتماعی	مشارکت ورزشی	$0/13$	$2/70$	$0/007$
	سلامت اجتماعی	$0/15$	$2/99$	$0/003$
سلامت اجتماعی	مشارکت ورزشی	$0/03$	$0/585$	$0/559$

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

انسان موجودی هدفمند و جویای نشاط و سعادت است و نشاط به عنوان یکی از نیازهای روانی او به دلیل تأثیرات عمده‌ای که بر شکل‌گیری شخصیت و مجموع زندگی اش دارد، همواره اهمیت داشته است. نشاط هر جامعه‌ای موتور محرکه آن است؛ به طوری که توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی هر جامعه با میزان نشاط اجتماعی اندازه‌گیری می‌شود. بنابراین، نشاط اجتماعی سرآغاز توسعه هر جامعه محسوب می‌شود و بی‌توجهی به این موضوع زمینه تخریب جامعه را فراهم می‌آورد. در سال‌های اخیر موضوع نشاط اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. اهمیت این شاخص به این دلیل است که برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها در اعمال هرگونه برنامه توسعه‌ای توجه لازم را می‌طلبد. با توجه موضوع نشاط اجتماعی، تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر مشارکت ورزشی و سلامت اجتماعی بر نشاط اجتماعی در دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد انجام شد. برای دستیابی به این هدف، پیشینه تجربی و نظری حوزه نشاط اجتماعی مرور و فرضیاتی مطرح شدند.

فرضیه اول حکایت از تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی دانشجویان دارد. نتیجه این تحقیق هم نشان

1. GFI
2. RMSEA
3. NFI

می‌دهد که مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی دانشجویان تاثیر مثبت و معنادار دارد؛ بدین صورت که هرچه دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی بیشتر مشارکت نمایند، نشاط اجتماعی بالاتری خواهند داشت. درباره تاثیر مشارکت بر نشاط اجتماعی نظریات مختلفی از جمله نظریه دورکیم وجود دارد. دورکیم درباره کارکرد برگزاری فعالیت‌های گروهی و دسته جمعی مثل مناسک دینی توضیح می‌دهد و یکی از مهم‌ترین کارکرد این فعالیت‌ها را ایجاد همبستگی و متعاقب آن، نشاط و شادی در جامعه می‌داند. از نظر دورکیم، مشارکت در فعالیت‌های گروهی این چنینی معمولاً تفاوت‌های رایج طبقات اجتماعی را که باعث تقسیم‌بندی اعضای جامعه و ایجاد خط‌کشی‌های سخت می‌شوند، تضعیف و به طریق اولی حذف می‌کند. بنابراین می‌توان گفت که برگزاری فعالیت‌های دسته جمعی همانند مناسک مذهبی، از جمله عوامل ایجاد همبستگی، انسجام و وفاق اجتماعی هستند. بعلاوه، در فعالیت‌های دسته جمعی تنوع بیشتری به چشم می‌خورد. با این وصف، فعالیت‌های مرسوم گروهی در خدمت حفظ منافع جمعی هستند، چرا که همبستگی اجتماعی را تضمین می‌کنند و سلامت روحی و روانی اجتماع را به همراه نشاط اجتماعی به ارمغان می‌آورند. نتایج تحقیق هم در راستای این نظریه، نشان می‌دهد که هرچه افراد در ۸ نوع فعالیت ورزشی (فوتبال، تنیس، فوتسال، تنیس روی میز، بدمینتون، والیبال، شنا و بدنسازی) که بیشتر به صورت جمعی انجام می‌شود، بیشتر شرکت نمایند، نشاط اجتماعی بیشتری خواهند داشت. این یافته تایید کننده نتایج تحقیقات پیشین مثل گلایی و اخشی (۱۳۹۴)، خدادای و همکاران (۱۳۹۷)، آرگیل و مارتین (۱۹۹۱)، فاکس (۱۹۹۹)، دولان و همکاران (۲۰۰۹)، هوانگ و هامفریز (۲۰۱۰)، دانوارد و راسکیوت (۲۰۱۱)، دانوارد و داوسون (۲۰۱۵) و دانوارد و همکاران (۲۰۱۸) درباره تاثیر مشارکت ورزشی بر نشاط اجتماعی است.

فرضیه دیگر تحقیق حکایت از تاثیر سلامت اجتماعی بر نشاط اجتماعی دارد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که با افزایش سلامت اجتماعی دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد، نشاط اجتماعی آنها هم افزایش می‌یابد. درباره چگونگی تاثیر سلامت بر نشاط اجتماعی نظرات مختلفی وجود دارد. به طور مثال، هوانگ و هامفریز (۲۰۱۰) مدعی اند که مشارکت ورزشی باعث سلامتی می‌شود و سلامتی هم عامل مهمی در داشتن زندگی با نشاط است. وینهون (۱۹۹۵) نشاط را در سطح کلان به کیفیت جامعه و عواملی مانند سلامتی، عدالت و آزادی وابسته می‌داند. نتایج این تحقیق هم نشان می‌دهد دانشجویانی که میزان سلامت اجتماعی بیشتری دارند، نمره نشاط اجتماعی‌شان هم بیشتر است. این نتایج در راستای تایید نتایج تحقیقات پیشین مثل قلاوندی و همکاران (۱۳۹۰)، بخارایی و همکاران (۱۳۹۴)، منصورری مرادیان و همکاران (۱۳۹۷)، لچنر (۲۰۰۹)، هامفریز و همکاران (۲۰۱۴) و سارما و همکاران (۲۰۱۵) در زمینه تاثیر سلامت بر نشاط اجتماعی قرار دارد. فرضیه سوم تحقیق حکایت از تاثیر مشارکت ورزشی بر سلامت اجتماعی داشت. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مشارکت ورزشی تاثیر معناداری بر سلامت اجتماعی ندارد. بیشتر تحقیقات پیشین مثل خوش کنش و کشاورز (۱۳۸۷)، اسکالی و همکاران (۲۰۰۰) و دانوارد و راسکیوت (۲۰۱۱) هم حکایت از تاثیر مشارکت بر سلامتی جسمانی یا روانی افراد جامعه و یا به طور کلی سلامت در مفهوم عام داشتند و دقیقاً به سلامت اجتماعی که یکی از انواع سلامت در مفهوم عام است، اشاره‌ای نکردند.

با توجه به تاثیرگذاری مشارکت ورزشی بر نشاط دانشجویان، می‌توان پیشنهاداتی را به شرح زیر برای افزایش مشارکت ورزشی ارائه نمود:

- وضع مقررات تسهیل‌کننده مشارکت ورزشی در بخش‌ها و قسمت‌های مختلف دانشگاه؛
- انتقال پیام‌ها از طریق رسانه‌های دیداری، شنیداری و نوشتاری دانشگاه برای ترغیب افراد به مشارکت ورزشی؛
- استفاده از ایده‌های نوآورانه و جذاب برای گسترش مشارکت ورزشی؛
- طراحی فضای دانشگاه با رویکرد گسترش مشارکت ورزشی؛
- احداث اماکن ورزشی، پارک‌ها و فضاهای باز و تجهیز آنها به وسایل ورزشی و تفریحی به خصوص برای بانوان در دانشگاه.

منابع

- بخارایی، احمد؛ شربتیان، محمد حسن و طوافی، پویا. (۱۳۹۴). «مطالعه جامعه‌شناختی رابطه نشاط با سلامت اجتماعی (جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال شهرستان ملایر)». علوم اجتماعی. دوره ۷، شماره ۲۵: ۱-۳۹.
- خورشیدی، رضا. (۱۳۹۳). «نظریه نشاط اجتماعی: درآمدی بر راه‌های ارتقای نشاط اجتماعی». رشد آموزش علوم اجتماعی. دوره ۱۶، شماره ۳: ۴-۸.
- خوش‌کنش، ابوالقاسم و کشاورز افشار، حسین. (۱۳۸۷). «رابطه شادکامی و سلامت روانی دانشجویان». اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی، دوره ۲، شماره ۷: ۴۱-۵۲.
- ربانی، رسول؛ کریمی زاده اردکانی، سمیه؛ نظری، جواد و رضایی امینلویی، حسین. (۱۳۸۸). «تبیین نشاط اجتماعی در بین اقوام و رابطه آن با هویت جمعی (مطالعه موردی اقوام آذری، کرد و لر)». مطالعات جامعه‌شناسی. شماره ۴: ۹۵-۱۱۶.
- شریف‌زاده، حکیمه السادات؛ میرمحمدتبار، سید احمد و عدلی پور، صمد. (۱۳۹۶). «بررسی عوامل مؤثر بر نشاط اجتماعی در ایران؛ فراتحلیلی از تحقیقات موجود». دوره ۱۰، شماره ۴۰: ۱۵۹-۱۸۰.
- فرجی، طوبی و خادمیان، طلیعه. (۱۳۹۲). «بررسی نقش رضایت از زندگی بر میزان نشاط اجتماعی». مطالعات جامعه‌شناختی جوانان. ۴(۱۰): ۸۷-۱۰۲.
- قلاوندی، حسن؛ یارمحمدزاده، پیمان؛ بختیار نصرآبادی، حسنعلی؛ سلطانزاده، وحید و پاشازاده، یوسف. (۱۳۹۰). «بررسی رابطه نشاط، سلامت روان و رضایت از خانواده در شرکت شیرگاز آذران اصفهان». فرآیند مدیریت توسعه. دوره ۲۴، شماره ۷۷: ۱۰۹-۱۲۸.
- گلابی، فاطمه و اخشی، نازیلا. (۱۳۹۴). «مشارکت اجتماعی و نشاط اجتماعی». جامعه‌شناسی کاربردی. سال بیست و ششم، شماره ۳: ۱۶۰-۱۳۹.
- منصوری مرادیان، سمیه؛ شمس، مجید و ملک حسینی، عباس. (۱۳۹۷). «تبیین شاخص‌های سرمایه اجتماعی در راستای ارتقای نشاط اجتماعی و سلامت روان شهروندان (مطالعه موردی: شهر همدان)». نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی. دوره ۱۱، شماره ۱: ۲۸۴-۲۹۹.
- هزار جریبی، جعفر و صفری شالی، رضا. (۱۳۸۹). «بررسی مفهوم شادکامی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی در استان مرکزی)». فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی. شماره ۳، ۷۲-۳۰.
- Argyle, M. and Martin, M. (1991). "The psychological causes of happiness". In Fritz Strack,
- Csikszentmihalyi, M. and Wong, M. (1991). "The situational and personal correlates of happiness: Across-national comparison". In Fritz Strack, Michael Argyle, N. S., editor, *Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective*, chapter 10, pages 193-212. Oxford, Pergamon Press.
- Dolan, P., Peasgood, T., and White, M. (2008). "Do we really know what makes us happy a review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being". *Journal of Economic Psychology*, 29(1):94-122.
- Downward P, Dawson P. (2015). "Is it Pleasure or Health from Leisure that We Benefit from Most? An Analysis of Well-Being Alternatives and Implications for Policy". *Social Indicators*.

- Downward P, Pawlowski T, Rasciute S. (2014). **“Does Associational Behavior Raise Social Capital? A Cross-Country Analysis of Trust”**. Eastern Economic Journal. 40(2):150-65.
- Downward P, Rasciute, S. (2011). **Does sport make you happy? An analysis of the well-being.**
- Downward, P.M., Halmann, K. and Rasciute, S. (2018). **“Exploring the interrelationship between sport, health and social outcomes in the UK: Implications for health policy”**. European Journal of Public Health, 28(1): 99-104.
- Forrest, D. and McHale, I. (2009). **“Public policy, sport and happiness: an empirical study”**. Working paper, Salford University.
- Fox, K. (1999). **“The influence of physical activity on mental well-being”**. Public Health Nutrition, 2:411-418.
- Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J. (2018). **World Happiness Report**. New York: Sustainable Development Solutions Network.
- Huang H, Humphreys B. R. (2012). **“Sports participation and happiness: Evidence from US micro data”**. Journal of Economic Psychology. 33(4):776-93.
- Humphreys BR, McLeod L, Ruseski J.E. (2014). **“Physical activity and health outcomes: Evidence from Canada”**. Health Economics. 23(1):33-54.
- Kort-Butler, L. A., & Hagewen, K. J. (2011). **“School-based extracurricular activity involvement and adolescent self-esteem: A growth-curve analysis”**. Journal of Youth and Adolescence, 40(5), 568-581. doi:10.1007/s10964-010-9551-4.
- Lechner M. (2009). **“Long-run labour market and health effects of individual sports activities”**. Journal of Health Economics. 28:839-54.
- Michael Argyle, N. S. (). **Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective**. chapter 5, pages 77-100. Oxford, Pergamon Press.
- Nicholls, G. (2007). **Sport and crime reduction: The role of sports in tackling youth crime**. London: Routledge.
- Sarma S, Devlin, RA., Gilliland, J., Campbell, MK., Zaric, G. S. (2015). **The Effect of Leisure-Time Physical Activity on Obesity, Diabetes, High BP and Heart Disease Among Canadians: Evidence from 2000/2001 to 2005/2006**. Health Economics. 24(12):1531-47.
- Taliaferro, L. A., Rienzo, B. A., & Donovan, K. A. (2010). **“Relationships Between Youth Sport Participation and Selected Health Risk Behaviors From 1999 to 2007”**. Journal of School Health, 80(8), 399-410. doi: 10.1111/j.17461561.2010.00520.
- Veenhoveen, R. (1995). **“The utility of happiness”**. Social Indicator Research, 20: 333-354.
- Veenhoveen, R. (1998). **“Two- state Trait Discussions on Happiness”**. Social indicator Reserch, 43:211-225.
- WHO. (2012). **Global recommendation on physical activity for health: World Health Organisation**.